

معاونت آموزش قوه قضائیه

گام به گام با شورای حل اختلاف

مهتر و مهتر ترکه رفع مهتر و مهتر صورت برداری و تمریر ترکه

حقوق داران

اداره كل آموزش كارمندان

اداره آموزش شورای حل اختلاف

۱۳۸۶

قوه قضاییه، معاونت آموزش

مهر و موم ترکه، رفع مهر و موم، صورت برداری و تحریر ترکه - گام به گام با شورای حل اختلاف (۴) / تهیه کننده اداره کل آموزش کارمندان - اداره آموزش شورای حل اختلاف. - قم:

نشر قضا: ۱۳۸۴

۴۰ ص. - (نشر قضا؛ ۱۷۹)

ISBN: ۹۶۴ - ۸۱۰۷ - ۷۸ - ۵

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا

۱. شورای حل اختلاف - - قوانین و مقررات - - ایران. ۲. حل اختلاف - - ایران الف. اداره کل آموزش کارمندان - اداره آموزش شورای حل اختلاف. ب. عنوان.

۳۴۷/۵۵۰

KMH ۱۸۲۹/۹۹م۹

۱۳۸۴

نشر قضا

مهر و موم ترکه، رفع مهر و موم، صورت برداری و تحریر ترکه

زیر نظر معاونت آموزش قوه قضاییه، اداره کل آموزش کارمندان

ناشر: نشر قضا

چاپ سوم: قم، بهار ۱۳۸۴

شمارگان: ۲۰ هزار نسخه

لیتوگرافی، صحافی و چاپ: اسراء

* * *

همه حقوق ویژه ناشر است

«نسخه حاضر از بودجه بیت المال تهیه شده و قابل خرید و فروش نمی‌باشد، نظریات مطروحه در این کتاب الزاماً دیدگاه معاونت آموزش قوه قضاییه نیست.»

تهران: غ مافظ شمالی، روبروی دانشگاه صنعتی امیرکبیر، نبش غ سمنیه، ساختمان شماره ۳ قوه قضاییه

معاونت آموزش قوه قضاییه تلفن: ۴۰ - ۸۸۹۳۳۶۳۳ و ۷۰ - ۸۸۹۱۹۴۶۵ (۰۲۱)

پست الکترونیک: info@law-training.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(نسخه حاضر صرفاً جهت استفاده در شعبه شورای مل اختلاف
از بودجه بیت المال تهیه شده و قابل تملک شخصی نیست)

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۹.....	پیشگفتار
۱۰.....	الف. تعریف ترکه
	ب. صلاحیت شورای حل اختلاف در رسیدگی به مهر و موم ترکه - رفع مهر و موم
۱۱.....	و تحریر ترکه
۱۳.....	بخش اول: مهر و موم ترکه
۱۳.....	اول: کسانی که حق درخواست مهر موم ترکه را دارند
۱۴.....	دوم: اختیار شورای حل اختلاف در مهر و موم ترکه بدون درخواست ذینفع
۱۴.....	سوم: کنترل درخواست مهر و موم واصله به شورا
	چهارم: شروع رسیدگی به درخواست و صدور قرار مهر و موم ترکه در شورای حل
۱۷.....	اختلاف
۱۸.....	پنجم: اجرای قرار مهر و موم
۲۵.....	بخش دوم: برداشتن مهر و موم از ترکه
۲۵.....	اول: اشخاصی که حق درخواست رفع مهر و موم ترکه را دارند
۲۵.....	دوم: کنترل درخواست رفع مهر موم واصله به شورا
۲۷.....	سوم: اتخاذ تصمیم شورا نسبت به درخواست رفع مهر و موم

- بخش سوم: تحریر ترکه ۳۱
- اول: تعریف تحریر ترکه و اشخاصی که می توانند آنرا درخواست نمایند ۳۱
- دوم: کنترل درخواست تحریر ترکه توسط شورا : ۳۲
- سوم: اتخاذ تصمیم شورا نسبت به درخواست تحریر ترکه ۳۴
- چهارم: اقدامات پس از صدور قرار تحریر ترکه ۳۵
- پنجم: اجرای قرار تحریر ترکه ۳۶
- پی نوشت ها ۳۹

مقدمه

حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی: در قوه قضائیه عدالت محوریت دارد و می‌بایست با حساسیت بیشتری در پی احیا و اجرای عدالت بود.

برای تحقق این هدف و بر اساس سیاست‌های کلان رئیس محترم قوه قضائیه در چارچوب توسعه قضایی، شوراهای حل اختلاف به منظور احیای فرهنگ داوری و صلح و سازش به دور از تشریفات تشکیل گردید که با توجه به حدود صلاحیت‌های قانونی در جهت حل و فصل اختلافات مردم و با مشارکت آنان در اموری که ماهیت قضایی ندارد یا از پیچیدگی کمتری برخوردار است اقدام نمایند تا مراجعات به محاکم دادگستری کاهش یافته و فرصت مناسب برای دادگاه‌ها در رسیدگی به امور مهم فراهم شود.

این موضوع در وهله اول به موجب ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و سپس در ماده ۱۳۴ قانون برنامه چهارم توسعه مورد تصویب مجلس شورای اسلامی قرار گرفت و تا پایان برنامه چهارم (سال ۱۳۸۸) دارای پشتوانه قانونی است.

معاونت آموزش قوه قضائیه که متکفل آموزش اعضاء و کارکنان شورای حل اختلاف می‌باشد از همان ابتدا فعالیت گسترده‌ای در برنامه‌ریزی آموزشی و اجرای

آن، تهیه و تدوین متون آموزشی به منظور ارتقاء سطح معلومات و آگاهی‌های اعضای شورا داشته و مجدانه در این راه کوشیده، معالوف تا رسیدن به حد مطلوب سال‌ها تلاش و پی‌گیری لازم است.

در برنامه جامع و عملیاتی پنج‌ساله دوم توسعه قضایی (۱۳۸۷-۱۳۸۳) نیز طرح‌ریزی بسته‌های آموزشی شورای حل اختلاف تحت مسؤولیت معاون محترم آموزش قوه قضاییه به این اداره کل سپرده شده تا ضرورت‌های آموزشی در صور مختلف از جمله تهیه و ارسال متون و کتب و آموزش‌های حضوری و غیرحضوری تدارک شود. در همین ارتباط دستورالعمل آموزش اعضاء و کارکنان شورای حل اختلاف در ابتدای سال ۱۳۸۴ ابلاغ شد و مجموعه حاضر که تحت عنوان آموزش (گام به گام) ارائه می‌شود، روشی است متمایز در جهت افزایش آگاهی اعضای شورای حل اختلاف در عناوین مدنی و جزائی داخل در صلاحیت شوراها و نحوه رسیدگی مرحله به مرحله که در راستای برنامه جامع اشاره شده تدوین گردیده است. به علاوه برنامه‌ریزی لازم به عمل آمده تا در عناوین مرتبط که بیشترین مراجعات به شورای حل اختلاف را شامل می‌شود، متون آموزشی با سبک حاضر تهیه و برای اعضای شورا ارسال گردد. ضمن تشکر از حضرت حجت الاسلام و المسلمین جواهری معاون محترم آموزش قوه قضاییه که انتخاب روش موجود مرهون راهنمایی و هدایت ایشان است امید داریم سلسله متون ارائه شده مورد استفاده علاقمندان قرار گرفته و از نظریات اصلاحی صاحب‌نظران بهره مند شویم.

غلامرضا موحدیان
مدیرکل آموزش کارمندان
قوه قضاییه

مهر و موم ترکه، رفع مهر و موم، صورت‌برداری و تحریر ترکه

پیشگفتار

هدف قانونگذار از تصویب و تشکیل شوراهای حل اختلاف کاهش مراجعات عمومی به دادگستری، مشارکت مردم در حل و فصل اختلافات فی مابین، ایجاد فرصت مناسب برای دادگاه‌ها در رسیدگی به پرونده‌های مهم در اثر کاهش کمی پرونده‌های محاکم، تقلیل اوقات دادرسی به حداقل ممکن و نهایتاً جلب رضایت عمومی از مراجعه به محاکم عمومی دادگستری است.

به عبارت دیگر، شوراها با حل و فصل اختلافات مردم از طریق کدخدامنشی و گوش سپردن به نصایح و رهنمودهای ریش سفیدان قومی و محلی و این مهم که فاقد بار مالی برای مراجعین است و رسیدگی آنها بدون تشریفات قانونی و هزینه دادرسی و به سهولت انجام می‌شود مورد استقبال عمومی قرار گرفته است، به گونه‌ای که رشد فزاینده این شوراها و توفیقی که در این مدت کوتاه کسب نموده‌اند، حکایت از این امر دارد.

رسیدگی و دادرسی در این شوراها هرچند جنبه داوری و کدخدامنشی دارد لکن حضور و وجود یک نفر مشاور مجرب در کنار اعضای شوراها بر قوام و دوام کارکرد آنها افزوده و باعث می‌گردد مردم امید بیشتری به تصمیم شوراهای حل اختلاف در حل و فصل اختلافات خود داشته باشند.

پس از ارجاع و یا وصول شکایت یا درخواست از سوی اصحاب دعوی، اعضای شورا مکلفند در ابتدا به منظور ایجاد صلح و سازش، مذاکرات لازم را به عمل آورند

و در صورتی که اقدامات آنان منجر به صلح و سازش بین طرفین دعوی شود مراتب را صورت جلسه کنند در غیر این صورت در امور جزایی یا مدنی در حدود صلاحیت خود شروع به رسیدگی خواهند نمود. از این رو شایسته و بایسته است که شوراها حل اختلاف با آشنایی از وظایف خود در نیل به اهداف تعیین شده راسخ باشند.

الف. تعریف ترکه

ترکه شامل تمام اجزای دارایی، اعم از منقول و غیر منقول، اعیان و منافع و حقوق و دیون و مطالبات شخص متوفی است.

برای تعیین میزان ترکه، بایستی بدو تمام اموال و ماترک حین الفوت متوفی مشخص شده و از آنها صورت برداری شود. مطالبات او را نیز برآن مجموعه افزوده، هم چنین تمام اموالی که بعد از مرگ به دارایی متوفی می پیوندد و سبب آن به وسیله او فراهم آمده است جز ترکه محسوب می شود و پس اگر فرضاً به حساب پس انداز متوفی یا قرضه ملی خریداری شده در زمان حیاتش جایزه ای اصابت کند این جایزه در شمار اموال متوفی و از توابع ترکه است.

از نظر اثبات نیز، باید تمام اموالی را که در زمان مرگ در تصرف متوفی بوده است جزء ترکه آورد و مدعیان خلاف آن باید ادعای خود را اثبات کنند.

طلبهای متوفی نیز در زمره دارایی اوست که همراه و به عنوان جزئی از ترکه به ورثه می رسد. با وجود این، طلب متوفی در زمره اموالی است که در معرض تلف قرار دارد و پاره‌ای از طلبها معلق و غیر قابل وصول است و درباره محاسبه آنها در ترکه اختلاف شده است که پس از جرح و تعدیل نظرها می توان گفت، در صورتی که احتمال وصول طلب چندان زیاد باشد و عرف آن را قطعی و قابل اعتماد بداند، احتمال ناچیز عدم وصول طلب کافی نیست که حقوق وارثان، طلبکاران و موصی له

معلق بماند. هم چنین، در موردی که اسناد طلب در بازار قیمت معین داشته باشد (مانند اوراق قرضه شرکت های سهامی)، بهای حقیقی آن در زمره ترکه محاسبه می شود ولی هرگاه وصول طلب قابل اعتماد نباشد رعایت حقوق وارثان ایجاب می کند در ترکه نیاید و منوط به وصول طلب شود.

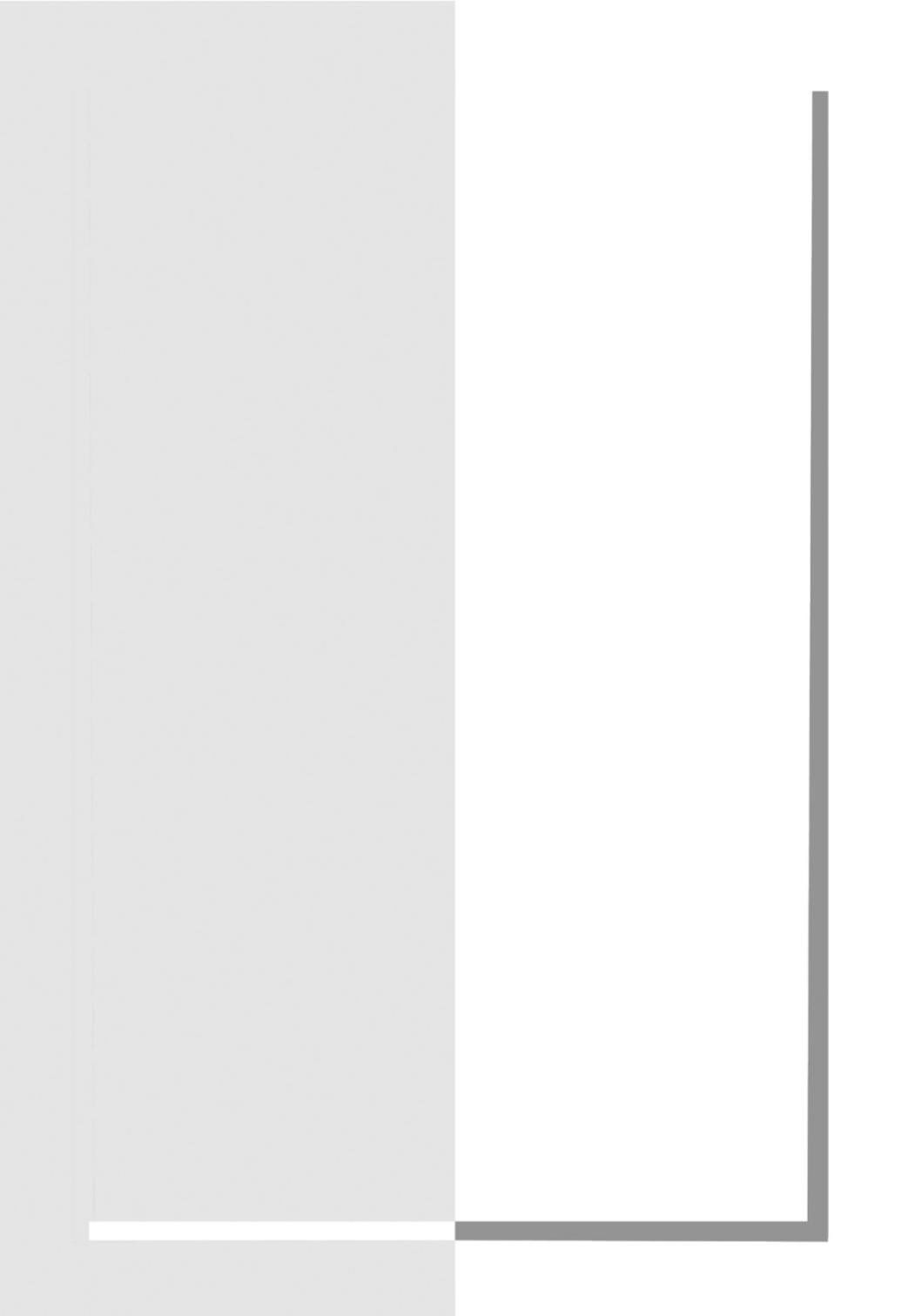
ترکه از موضوعات و مباحث امور حسبی است که رسیدگی به امور آنها موقوف بر وقوع اختلاف و منازعه بین اشخاص و اقامه دعوی از طرف آنها نمی باشد. هدف از انجام امور راجع به ترکه اقداماتی است که برای حفظ ترکه و رسانیدن آن به صاحبان حقوق می شود مانند مهر و موم، تحریر ترکه و اداره ترکه و غیره.

ب. صلاحیت شورای حل اختلاف در رسیدگی به مهر و موم ترکه - رفع

مهر و موم و تحریر ترکه

امور راجع به ترکه قبلاً در صلاحیت دادگاه های عمومی بوده که با اجرای ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران عناوین سه گانه مندرج در این مجموعه در حوزه صلاحیت شوراهای حل اختلاف قرار گرفته و حفظ این امور، رعایت غبطه و حقوق ورثه ایجاب می کند که شوراها با حساسیت بیشتر در رسیدگی به این امور اقدام نمایند.

بند ۴ قسمت الف ماده ۷ آیین نامه اجرایی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه مصوب ۱۳۸۱ رئیس قوه قضائیه، (مهر و موم، صورت برداری و تحریر ترکه را در صلاحیت شورای حل اختلاف قرار داده است، ولی ذکری از رفع مهر موم به میان نیامده که با عنایت به رویه موجود و اعتقاد صاحب نظران، مرجعی که اختیار مهر و موم ترکه را دارد، اختیار و صلاحیت رفع آن را نیز به درخواست ذینفع خواهد داشت.

بخش اول: مهر و موم ترکه

اول: کسانی که حق درخواست مهر موم ترکه را دارند

درخواست مهر و موم ترکه فقط از کسانی پذیرفته می‌شود که ذینفع در ترکه بوده و یا از طرف آنها نمایندگانی داشته باشند. این اشخاص در ماده ۱۶۷ قانون امور حسبی به شرح زیر معرفی شده‌اند:

هر یک از ورثه متوفی یا نماینده قانونی آنها (منظور از نماینده قانونی اعم از نماینده قانونی به معنی خاص از قبیل ولی یا قیم و یا نماینده قراردادی از قبیل وکیل می‌باشد).

موصی‌له^(۱)، در صورتی که وصیت به جز مشاع شده باشد، (زیرا در این صورت موصی‌له مانند وراث در حفاظت تمامی ترکه ذینفع می‌باشد، و آلا هرگاه موصی‌به، عین معین از ترکه باشد، موصی‌له نسبت به ترکه منتفع نیست تا بتواند مهر و موم آن را بخواهد).

طلبکار متوفی که طلب او مستند به سند رسمی یا حکم قطعی باشد به مقدار طلب، در صورتی که در مقابل طلب رهن نبوده و ترتیب دیگری هم برای تامین طلب نشده باشد، (بنابراین درخواست مهر و موم از کسی که طلب او مستند به سند رسمی یا حکم قطعی نباشد پذیرفته نمی‌شود. اگرچه مستند به سند عادی یا مستند به گواهی‌نامه‌ای باشد که در مقام رسیدگی به طلب پذیرفته شود، زیرا در این صورت

طلب محرز نبوده و احتیاج به رسیدگی قضایی دارد.)

کسی که از طرف متوفی به عنوان وصایت معین شده باشد، (این امر در صورتی است که وصی ذینفع در تمامی ترکه باشد، و الاً چنانچه وصایت نسبت به مال معینی شده باشد حق درخواست مهر و موم ترکه را ندارد مثلاً هرگاه متوفی وصیت کرده باشد که خانه معینی را فلان شخص بعد از او بفروشد و به مصرف خاصی برساند، وصی مزبور در قسمت‌های دیگر از ترکه ذینفع نمی‌باشد تا بتواند مهر و موم ترکه را بخواهد.)

دوم: اختیار شورای حل اختلاف در مهر و موم ترکه بدون درخواست ذینفع

در موارد زیر چنانچه شورای حل اختلاف بر وجود ترکه آگاهی یافت می‌تواند مستقیماً و بدون درخواست ذینفع اقدام به مهر و موم نماید:

در موردی که کسی در خانه استیجاری یا مهمان‌خانه و امثال آن فوت شده و کسی برای حفظ اموال او نباشد (در این حالت، مالک خانه یا مدیر مهمان‌خانه و امثال آنها مکلفند موضوع را اطلاع دهند در غیر این صورت مسؤول هر خسارتی خواهند بود که از عدم اطلاع یا تأخیر آن حاصل می‌شود.)

چنانچه از اموال دولتی یا عمومی نزد متوفی امانت باشد، مهر و موم فقط نسبت به این اموال به عمل می‌آید، مگر اینکه اشخاص صلاحیت‌دار درخواست مهر و موم نسبت به بقیه اموال را بنمایند. در صورتی که موجبی برای تغییر محل آنها نباشد در همان محلی که متوفی گذارده نسبت به مهر و موم آن اقدام خواهد شد.

سوم: کنترل درخواست مهر و موم واصله به شورا

طرح درخواست در قالب نمونه چاپی زیر صورت می‌پذیرد و باید به تعداد

بخش اول: مهر و موم ترکه

خوانده یا خوانندگان به اضافه یک برگ تنظیم و ضمايم هم به همان تعداد باشد، همچنين طرح خواسته در کاغذ عادی میسر است مع الوصف باید متضمن اطلاعات مندرج در فرم مذکور باشد و مدارک اشاره شده در آن به تعداد لازم ضمیمه شود، به علاوه طرح درخواست شفاهی نیز ممکن است، در این صورت مفاد درخواست صورتجلسه شده و مدارک ضمیمه پرونده خواهد شد.

برگ دادخواست به شورای حل اختلاف

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	نام پدر	شغل	محل اقامت شهر - خیابان - کوچه - شماره - پلاک
خواهان / خواهانها					
خوانده/خواندگان					
وکیل یا نماینده قانونی					
مهر و موم ترکه مرحومه ...					تعیین خواسته و بهای آن
دلیل و منضمات دادخواست تصویر مصدق : گواهی فوت صادره از ثبت احوال - شناسنامه متقاضی - شناسنامه ورثه (در صورت در دسترس بودن) گواهی انحصار وراثت (در صورتی که اخذ شده باشد) سایر مدارک (هر کدام به تعداد خوانده یا خواندگان به اضافه یک نسخه)					
رئیس محترم شورای حل اختلاف (نام شورای حل اختلافی که آخرین اقامتگاه متوفی در آن حوزه بوده درج می شود) احتراماً به استحضار می رساند مرحوم فرزند در تاریخ در اقامتگاه دائم خود واقع در بدرود حیات نموده و خواهان و خواندگان ورثه حین فوت وی می باشند، نظر به اینکه بیم انتقال و یا حیف و میل ماترک مورث وجود دارد تقاضای اقدام فوری در مهر و موم ترکه نامبرده به استناد فصل دوم از باب پنجم قانون امور حسبی را دارد. نام و امضاء یا اثر انگشت متقاضی					

شماره و تاریخ ثبت دادخواست :	شعبه	شورای حل اختلاف	رسیدگی فرمائید
شماره	نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده :		
تاریخ	تاریخ / /	امضاء	

همانگونه که در بند ۱ ذکر شد فقط اشخاص ذینفع می‌توانند درخواست مهر موم نمایند، اگر درخواست از ناحیه غیر ذینفع مطرح شد شورا به شرح زیر مبادرت به اتخاذ تصمیم می‌نماید:

قرار رد دادخواست

در خصوص درخواست..... به طرفیت

به خواسته مهر و موم ماترک مرحوم..... شورا با بررسی اوراق پرونده، نظر به اینکه متقاضی ذینفع نبوده و سمت قانونی جهت طرح درخواست مذکور ندارد مستنداً به ماده ۱۶۷ قانون امور حسبی قرار رد درخواست مهر و موم را صادر و اعلام می‌نماید، رای صادره با رعایت ماده ۱۸ آیین‌نامه اجرائی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه^(۲) قابل تجدیدنظر در دادگاه عمومی محل است.

نام و امضاء اعضای شورای حل اختلاف.....

مشاور شورای حل اختلاف.....

چهارم: شروع رسیدگی به درخواست و صدور قرار مهر و موم ترکه در

شورای حل اختلاف

در صورتی که طرح درخواست از طرف ذینفع صورت پذیرفته و پرونده کامل باشد، اعضای شورای حل اختلاف تشکیل جلسه داده و با ملاحظه اوراق پرونده، چنانچه توضیحی از متقاضی لازم باشد وی را دعوت و توضیحات او را استماع و در صورتی که نیاز به رسیدگی با حضور خواندگان نیز باشد وقت بسیار نزدیک تعیین و خواندگان نیز دعوت و تحقیقات مورد نظر انجام و پس از آن اتخاذ تصمیم می‌نمایند، همانگونه که اشاره شد ممکن است درخواست مطروحه کامل و مدارک

دلالت بر محق بودن متقاضی نماید که در این صورت نیازی به تحقیق از خواهان و یا طرفین نبوده و به محض تشکیل پرونده قرار مهر و موم صادر خواهد شد.

قرار مهر و موم

در خصوص درخواست به طرفیت

به خواسته مهر و موم ترکه مرحوم فرزند

شورا با ملاحظه درخواست مطروحه، تصویر گواهی فوت، تصویر شناسنامه متقاضی (و خواندگان) و اینکه مستدعی مهر و موم، فرزند متوفی واحد از ورثه می باشد، شورا با احراز ضرورت امر و مستنداً به مواد ۱۷۴ و ۱۷۵ قانون امور حسبی^(۳) قرار مهر و موم ترکه متوفی یاد شده را صادر و اعلام و اجرای قرار به آقای

عضو شورای حل اختلاف محول و مقرر می دارد دبیرخانه شورا وقت اجرای قرار تعیین، طرفین را دعوت و به متقاضی ابلاغ شود وسیله اجرای قرار فراهم نماید. قرار صادره با رعایت ماده ۱۸ آیین نامه اجرایی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل رسیدگی تجدیدنظر در دادگاه عمومی محل است. اضافه می نماید قابل تجدیدنظر بودن رأی صادره موجب تعویق اجرای قرار نمی باشد.^(۴)

نام و امضاء اعضای شورای حل اختلاف.....

نام و امضاء مشاور شورای حل اختلاف.....

پنجم: اجرای قرار مهر و موم

پس از صدور قرار مذکور، دبیرخانه وقت بسیار نزدیک برای اجرای قرار تعیین نموده و به طرفین اطلاع می دهد، عضو شورا که اجرای قرار به او محول گردیده در زمان تعیین شده اقدام به مهر و موم خواهد نمود، قابل ذکر است به موجب ماده ۱۷۰

قانون امور حسبی، در صورتی که قبل از حضور عضو شورا برای مهر و موم اقدام فوری برای حفظ ترکه لازم باشد اقدام لازم توسط دادستان یا مامورین انتظامی صورت پذیرفته و صورتجلسه آن به شورا ارسال خواهد شد.

همانگونه که اشاره شد وقت مهر و موم به اشخاصی که ذینفع هستند اطلاع داده می‌شود ولی در هر حال نباید این امر موجب تأخیر مهر و موم شود. پس چنانچه اطلاع دادن وقت مهر و موم به کسانی که ذینفع در ترکه هستند موجب تأخیر غیر متعارف در اقدام آن گردد و در اثر آن احتمال تضييع و تفریط اموال برود، شورا بدون اطلاع به آنان ترکه را مهر و موم خواهد نمود. نتیجتاً هنگامی که بعضی از اشخاص ذینفع در خارج از کشور به سر برده و یا محل اقامت آنها معلوم نباشد و یا محل سکونت آنان فاصله زیادی از محل استقرار شورای حل اختلاف داشته باشد و یا قسمتی از ترکه مال منقولی باشد که احتمال داده می‌شود مورد دستبرد قرار گیرد، شورای حل اختلاف بدون اطلاع به آنها اقدام به مهر و موم خواهد کرد. در صورتی که بین ورثه محجور^(۵) باشد که ولی، وصی و یا قیم نداشته باشد باید پس از مهر و موم مراتب جهت تعیین قیم به دادستان اطلاع داده شود.

همچنین در صورت وجود ورثه غایبی که برای اداره اموالش نماینده‌ای نباشد، در صورت معلوم بودن آدرس غایب، شورا باید مهر و موم ترکه را به وارث او اطلاع دهد. در صورت نامعلوم بودن محل وی، به دادستان اطلاع داده شود تا نسبت به تعیین امین اقدام نماید.

چنانچه برای حفظ ترکه اقدام فوری لازم باشد و یا در مواردی که انجام وظایف و اجرای تصمیم شورا مستلزم همکاری مراجع دولتی و یا عمومی و ضابطین دادگستری است، مراجع مذکور مکلف به همکاری بوده و در صورت تخلف حسب مورد مستوجب تعقیب کیفری، اداری و یا انتظامی می‌باشند.

عملیات مربوط به مهر و موم در صورت مجلس نوشته و اموال در محل محفوظی مانند صندوق، اطاق و زیرزمین و امثال آنها نهاده شده، درب آن قفل

گردیده و از طرف شورا مهر می‌شود. بنابراین چنانچه اموال خارج از محل مزبور باشد، در محل محفوظ گذارده می‌شود و چنانچه در محل محفوظ باشد درب آن مهر و موم می‌شود. کلید قفل‌هایی که بر روی آن مهر و موم شده در پاکت با لفافی مهر و موم شده، به حوزه شورا ارسال می‌گردد و در دبیرخانه شورا شماره خورده و حفظ می‌گردد.

مهر و موم توسط مهر مخصوصی انجام می‌شود که نمونه آن در نزد رئیس شورا است.

نسبت به اموالی که مهر و موم آنها ممکن نیست صورت اجمالی از آنها برداشته شده و در صورت لزوم نگهداری برای آنها گمارده می‌شود. مثلاً اموالی نظیر کامیون و یا تراکتور که در باغ یا حیاط قرار داشته و جایی برای حفاظت آنها وجود نداشته باشد، صورت اجمالی از آن برداشته می‌شود. و به دلیل اینکه لوازم کوچک و اجزای قابل تفکیک آن ممکن است مورد دستبرد قرار گیرد، در این صورت حفاظت آنها نیازمند نگهداری است.

نسبت به اموال غیر منقول که نقل و انتقال آنها منوط به تنظیم سند رسمی انتقال و انجام تشریفات ثبتی است، انجام مهر و موم مصداق ندارد و اساساً نسبت به اموالی که مهر و موم آن ممکن نیست فقط صورت اجمالی از آنها برداشته می‌شود و قید مشخصات آن کافی خواهد بود.

در موقع مهر و موم صورت مجلسی به شرح ذیل تنظیم می‌شود:

تاریخ سال و ماه و روز و ساعتی که اقدام به مهر و موم شده است.

نام و مشخصات کسی که اقدام به مهر و موم نموده است.

علتی که موجب مهر و موم شده است.

نام و مشخصات و محل اقامت کسی که درخواست مهر و موم نموده و چنانچه شورا حسب نظر خود اقدام به مهر و موم کرده باشد این نکته را در صورت مجلس می‌نویسد.

نام و مشخصات و اظهارات اشخاص ذینفع که در موقع مهر و موم حاضر بوده‌اند.

تعیین جایی که ترکه در آنجا مهر و موم شده از قبیل اطاق، صندوقخانه و گنجه. وصف اجمالی از اشیایی که مهر و موم شده است. اموال در محل خود مهر و موم شده است یا محل آن تغییر داده شده است. در صورتی که نگهبان معین شده باشد، ذکر اینکه نگهبان را عضو شورا مستقلاً یا بر حسب معرفی اشخاص ذینفع انتخاب نموده است.

اظهار کتبی و صریح با قید التزام از کلیه اشخاصی که با متوفی در آنجا زندگی کرده و یا اموال در تصرف آنها بوده، مشعر بر اینکه چیزی از اموال متوفی را خارج یا مخفی نکرده و مطلع نباشد که دیگری به طور مستقیم یا غیرمستقیم اموال متوفی را برده یا مخفی کرده است.

این صورت مجلس باید به امضای کسی که مهر و موم را انجام داده (عضو شورای حل اختلاف) و اشخاص ذینفع برسد، در صورت عدم امضای اشخاص مزبور، مراتب در صورت مجلس ذکر می‌شود.

همچنین در صورت وجود وصیت‌نامه یا اوراقی که در لفافی مهر و موم شده باشند، مشخصات اوراق، چگونگی مهر و موم و عنوانی که روی آن نوشته شده و نشانه روی لفاف در صورت مجلس نوشته می‌شود. این لفاف نیز به محل شورا می‌رود و رئیس شورا لفاف را باز می‌کند، در صورتی که برگ‌ها جزو ترکه باشد، امانت نگاه می‌دارد ولی اگر صاحبان آن حاضر باشند به آنها داده می‌شود و چنانچه حاضر نباشند، محفوظ می‌ماند تا صاحبان آن حاضر شوند و اگر معلوم نباشد که برگ‌ها متعلق به چه کسی است، برگ‌ها در محل شوراها می‌ماند تا صاحبان آن پیدا شوند. چنانچه در ضمن عملیات مهر و موم اطلاع راجع به وجود وصیت نامه داده نشود و آن وصیت‌نامه وجود داشته باشد، اوصاف آن در صورت مجلس نوشته شده و برای رسیدگی به مرجع صالح ارسال می‌گردد.

در موقع مهر و موم اشیاء یا نوشتجاتی که داخل در ترکه نبوده و متعلق به زن یا شوهر متوفی یا متعلق به غیر باشد به صاحبان آنها رد و مشخصات اشیاء مذکور در صورت مجلس نوشته می‌شود.

هم چنین آن مقدار از اثاث البیت و غیره که برای زندگانی عیال و اولاد متوفی ضرورت دارد و اشیائی که قابل مهر و موم نباشد، مهر و موم نمی‌شوند لکن در صورت مجلس توصیف می‌گردند. تشخیص اینکه چه مقدار از دارایی متوفی جهت امرار معاش عیال و اولاد ضرورت دارد و هم چنین اشیائی که قابل مهر و موم نمی‌باشد به عهده عضو صالح و معتمدی است که از طرف شورا برای این منظور به محل اعزام شده است.

اشیاء ضایع شدنی یا اشیائی که نگاهداری آنها مستلزم هزینه‌های زیاد بوده و دخل و خرج آنها فاقد تناسب لازم است و اموال کم ارزشی که حمل و نقل و نگهداری آنها نیازمند زحمت و یا اشغال مکان وسیعی است نیز مهر و موم نمی‌شوند و در صورت احتیاج اشخاص واجب‌النفقه فروخته شده و پول آن در صندوق دادگستری و یا یکی از بانک‌های معتبر تودیع می‌شود. البته در اینجا منظور از اشخاص واجب‌النفقه، کسانی هستند که سهم در ترکه می‌باشند و از سهم الارث خود باید زندگانی کنند، زیرا با فوت متوفی تکلیف افراد واجب‌النفقه از او ساقط می‌شود و تمامی دارایی به ورثه منتقل می‌شود و چنانچه متوفی مدیون باشد، ترکه حق طلبکاران قرار می‌گیرد.

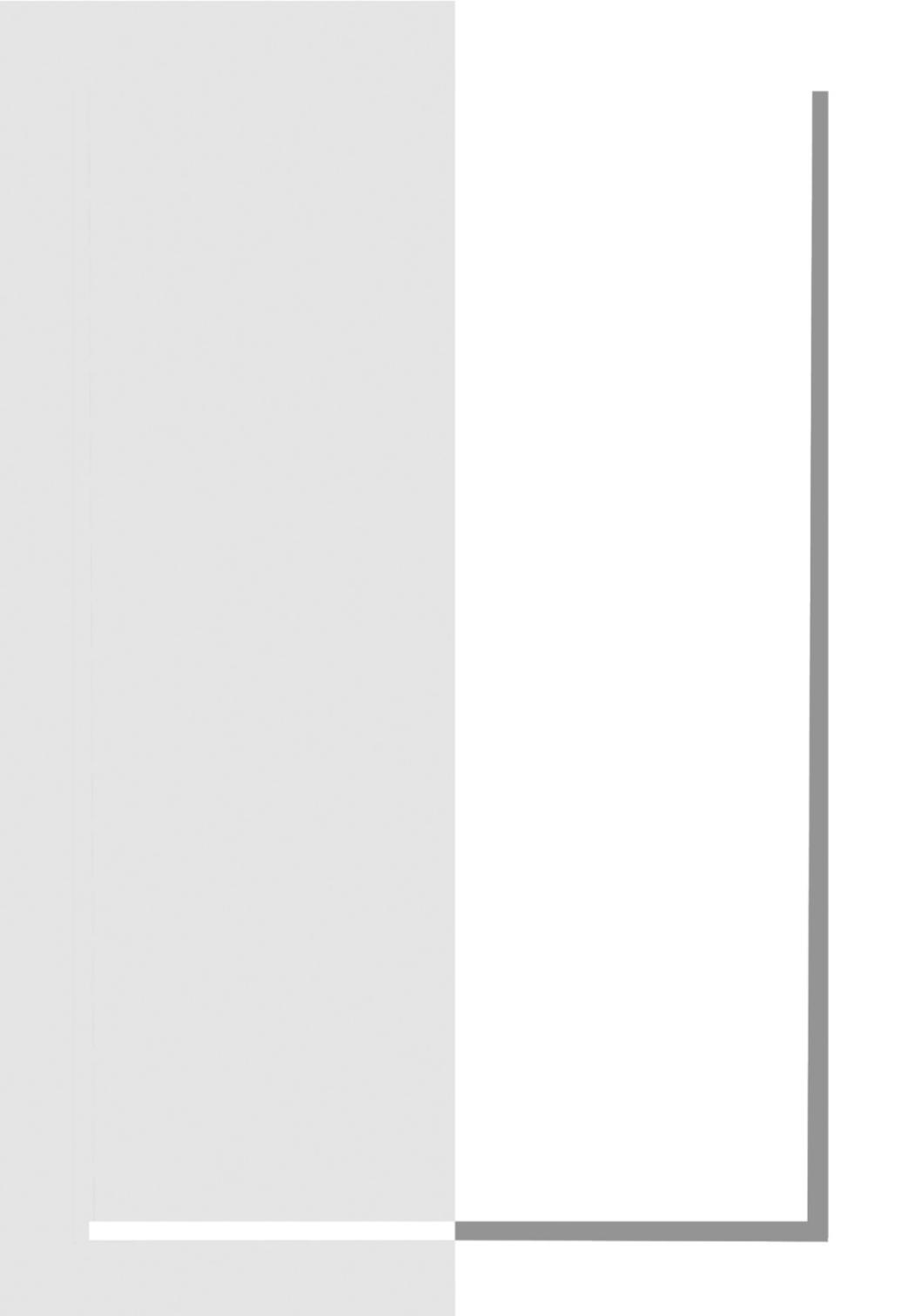
- در صورتی که متوفی مالی نداشته باشد این مطلب در صورت مجلس قید می‌گردد.

- هزینه‌ای که برای کفن و دفن متوفی با رعایت شئون او لازم و ضروری است از وجوه نقدی برداشته می‌شود و در صورت عدم وجود وجه نقد، از ترکه برداشت و به فروش می‌رسد و بقیه مهر و موم خواهد شد.

پس از اجرای قرار، صورت‌مجلس تنظیمی به شورا تسلیم و اعضای شورا با

بخش اول: مهر و موم ترکیه

ملاحظه آن چنانچه ناقص باشد با ذکر موارد نقص به عضو مجری قرار محول می‌نمایند تا به ترتیب اشاره شده اقدام مقتضی معمول دارد و چنانچه تکمیل و خالی از نقص باشد یا پس از رفع نواقص مورد نظر، ذیل صورتجلسه را کلیه امضاء نموده و مراتب به نظر و تأیید مشاور شورا می‌رسد، با طی مراحل مذکور صورتجلسه ثبت و ضم قرار به اشخاص ذینفع ابلاغ می‌شود.

بخش دوم: برداشتن مهر و موم از ترکه

اول: اشخاصی که حق درخواست رفع مهر و موم ترکه را دارند

به موجب ماده ۱۹۴ قانون امور حسبی هر یک از اشخاصی که حق درخواست مهر و موم ترکه را دارند می توانند رفع مهر و موم را هم درخواست کنند اسامی آنان در بند یک بخش اول ذکر شد.

دوم: کنترل درخواست رفع مهر موم واصله به شورا

طرح درخواست در قالب نمونه چاپی زیر و یا غیر آن صورت می‌پذیرد، توضیحات ذیل بند ۲ بخش اول این مجموعه نسبت به چنین درخواستی نیز مجری خواهد بود.

برگ دادخواست به شورای حل اختلاف

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	نام پدر	شغل	محل اقامت شهر- خیابان- کوچه- شماره- پلاک
خواهان / خواهانها					
خوانده/خواندگان					
وکیل یا نماینده قانونی					
تعیین خواسته و بهای آن	رفع مهر موم ترکیه مرحوم موضوع قرار شماره شورای حل اختلاف				
دلایل و منضمات دادخواست	تصویر مصدق: قرار مهر موم شماره شورای حل اختلاف و صورتجلسه مورخ اجرای قرار - مدارک دیگر (هر کدام به تعداد خوانده با اضافه یک برگ)				
رئیس محترم شورای حل اختلاف (نام شورای حل اختلاف که قرار مهر و موم صادر نموده است)					
احتراماً به استحضار می رساند متعاقب فوت مرحوم در پرونده کلاسه آن شورا قرار مهر و موم شماره مرقوم صادر و اجرا شده است، (نظر به اینکه مذاکراتی جهت حل مسالمت آمیز موضوع و سازش فی مابین بعمل آمده است - نظر به اینکه موجباتی که ضرورت مهر و موم را ایجاد می نمود مرتفع گردیده است و ...) به استناد مواد ۱۹۴ و ۱۹۶ قانون امور حسبی استدعای رفع مهر و موم از ماترک مرحوم مورث را دارد.					
نام و امضاء یا اثر انگشت منقاضی					

شماره و تاریخ ثبت دادخواست :	شعبه	شورای حل اختلاف	رسیدگی فرمائید
شماره	نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده :		
تاریخ	تاریخ / /	امضاء	

سوم: اتخاذ تصمیم شورا نسبت به درخواست رفع مهر و موم

شورا با بررسی سوابق امر، چنانچه درخواست مطروحه را وفق مقررات تشخیص داد به شرح زیر مبادرت به صدور قرار می‌نماید.

قرار رفع مهر و موم

در خصوص درخواست به طرفیت
به خواسته رفع مهر و موم موضوع قرار شماره شورا با بررسی درخواست مطروحه، نظر به اینکه (مهر و موم به درخواست متقاضی بوده موجبات مهر موم منتفی شده / یا ...) درخواست را وارد تشخیص و مستنداً به مواد ۱۹۴، ۱۹۶ و ۲۰۰ قانون امور حسبی^(۶) قرار رفع مهر موم شماره مرقوم را صادر و اعلام و مقرر می‌دارد آقای عضو شورا نسبت به اجرای قرار اقدام نماید - دبیرخانه وقت اجرای قرار تعیین و به اشخاص ذینفع ابلاغ شود، متقاضی وسیله اجرای قرار فراهم نماید. قرار صادره با رعایت ماده ۱۸ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل رسیدگی تجدیدنظر در دادگاه عمومی محل است. اضافه می‌نماید قابل تجدیدنظر بودن رأی صادره موجب تعویق اجرای قرار نمی‌باشد.

نام و امضاء اعضای شورای حل اختلاف.....

نام و امضاء مشاور شورای حل اختلاف.....

روز و ساعت برداشتن مهر و موم به عموم وراث، وصی و موصی‌لهم که معروف و محل اقامت آنها در حوزه آن شورا باشد ابلاغ می‌شود. در مورد اشخاصی که ذینفع در موضوع بوده و محل اقامت آنها خارج از حوزه شورا باشد شورا در حضور دو نفر از معتمدین محل (به جای آن اشخاص) نسبت به برداشتن مهر و موم اقدام خواهد کرد.

عدم حضور اشخاصی که وقت برداشتن مهر و موم به آنها اطلاع داده شده مانع از برداشتن مهر و موم نخواهد.

در صورت وجود ورثه غایب یا محجور، رفع مهر و موم بعد از تعیین وکیل یا امین برای غائب و تعیین قیم برای محجور به عمل خواهد آمد.

موقع برداشتن مهر و موم عضو شورا که برای اجرای قرار تعیین شده صورت مجلسی مشتمل به امور ذیل تنظیم می‌نماید.

تاریخ - ساعت - روز - ماه - سال - با تمام حروف.

نام و مشخصات درخواست کننده.

حضور و اظهارات اشخاص ذینفع و نمایندگان آنها و اشخاصی که شورا دعوت کرده است.

مهر و موم صحیح و بی‌عیب بوده یا دست خورده با توصیف کامل از دست خوردگی.

نام و سمت کسی که مهر و موم را بر می‌دارد.

امضاء کسی که مهر و موم را بر می‌دارد.

چنانچه تنظیم صورت ریز ترکه در یک جلسه به اتمام نرسد، در آخر هر جلسه آن قسمت از ترکه که مهر و موم آن برداشته شده مجدداً مهر و موم می‌شود.

در موقع برداشتن مهر و موم صورت ریز آن چه از ترکه مهر و موم شده مطابق ترتیب مذکور در تحریر ترکه برداشته خواهد شد.

در موارد زیر مهر و موم بدون تنظیم صورت ریز ترکه برداشته می‌شود:

در صورتی که درخواست کننده مهر و موم درخواست رفع مهر و موم را بدون تنظیم صورت ریز ترکه نماید و بین ورثه، محجور یا غائب و علت دیگری برای مهر و موم یا تحریر ترکه نباشد.

در صورتی که مهر و موم به درخواست بستانکار به عمل آمده و ورثه پرداخت

بخش دوم: برداشتن مهر و موم از ترکه

طلب او را تعهد نماید یا بستانکار با برداشتن مهر و موم بدون تنظیم صورت ریز ترکه رضایت دهد و علت دیگری برای مهر و موم یا تحریر ترکه نباشد.

اگر علت مهر و موم قبل از برداشتن مهر و موم یا در جریان آن مرتفع شود.

- در صورت وجود غائب یا محجور در بین ورثه و یا مشخص نبودن وراث

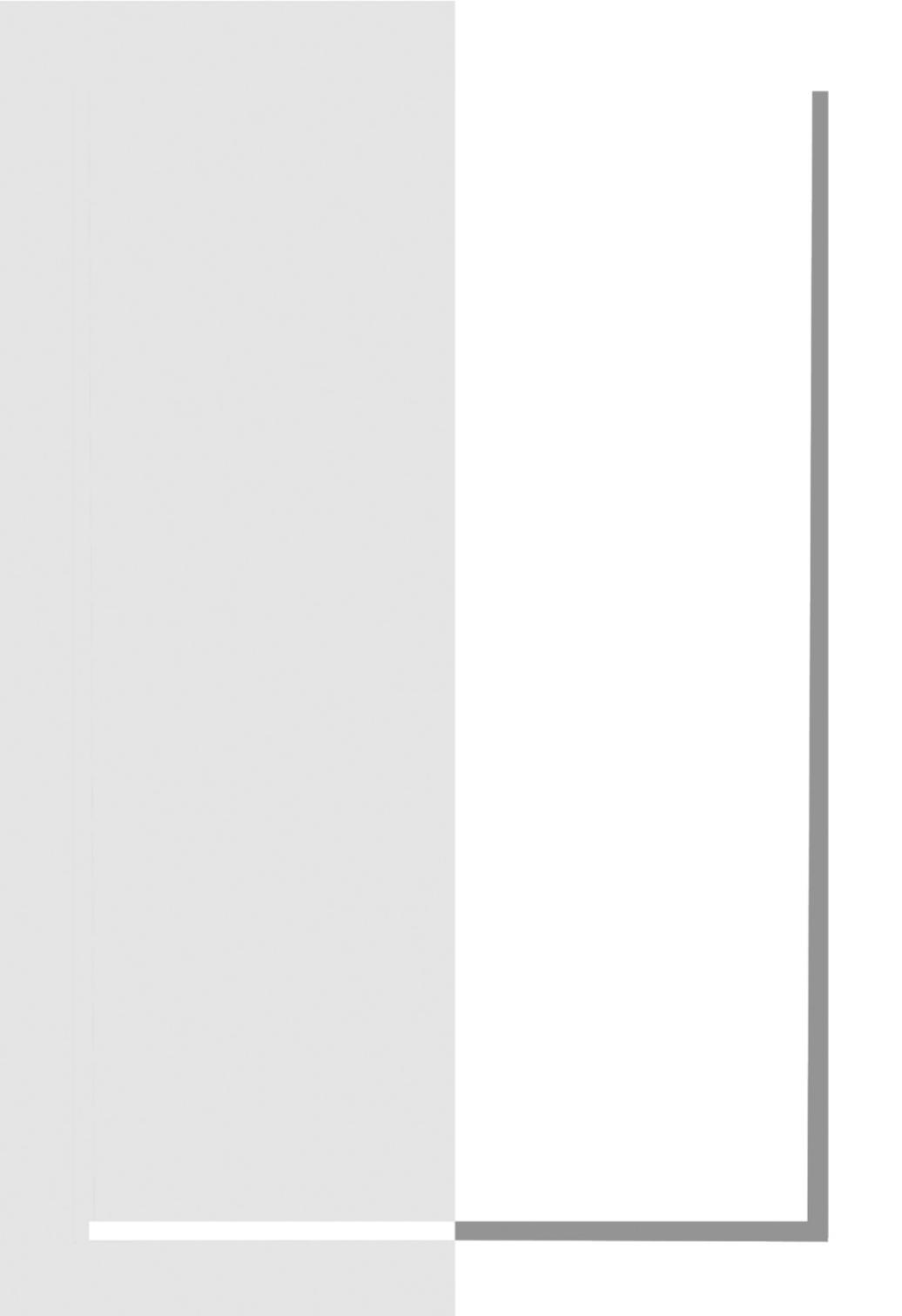
متوفی در موقع برداشتن مهر و موم، ترکه باید تحریر شود.

با رفع مهر و موم، صورتجلسه مربوط توسط عضو مجری قرار به شورای حل

اختلاف تسلیم می‌شود، اعضای شورا چنانچه آن را کامل تشخیص دهند ذیل آن را

امضاء و مراتب به تایید مشاور شورا می‌رسد، متعاقباً صورتجلسه رفع تحریر ترکه به

اشخاص ذینفع ابلاغ می‌شود.

بخش سوم: تحریر ترکه

اول: تعریف تحریر ترکه و اشخاصی که می‌توانند آنرا درخواست نمایند

تحریر ترکه نیز مانند مهر و موم اجباری نیست و در موارد عادی، وراثت و طلبکاران و موصی‌له می‌توانند با هم به توافق برسند و به اداره کردن امور ترکه توسط یک یا چند تن از ورثه تراضی کنند. به طور معمول مدیریت ترکه به عهده وصی منصوب از طرف متوفی یا وارث است.

با وجود این گاه که بیم نفاق و اختلاف رفته و یا غائب یا محجوری در میان وارث باشد، این ضرورت احساس می‌شود که ترکیب ترکه تامین گردد. البته خاطر نشان می‌گردد همانطور که قبلاً گفته شده این درخواست ترافعی نیست و شورای حل اختلاف نیز بر آن نیست که دعوی را فصل نماید و حق و تکلیفی را معین نماید.

ماده ۲۰۶ قانون امور حسبی در تعریف تحریر ترکه می‌گوید: (مقصود از تحریر ترکه تعیین مقدار ترکه و دیون متوفی است) پس تحریر ترکه سبب می‌شود که وارثان آگاهی لازم را در زمینه رد یا پذیرش آن مطابق صورت تحریر به دست آورند و از این طریق مسؤلیت‌شان نسبت به پرداخت دیون ترکه مشخص می‌گردد. همچنین طلبکاران از چگونگی و میزان وثیقه خود آگاه می‌شوند و موصی‌له نیز تناسب میزان آن را با ارزش کل ترکه در زمان مرگ موصی در می‌یابد و سهم خود را

در توده دارایی تا زمان تصفیه آن تمیز می‌دهد.

درخواست تحریر ترکه از ورثه، نماینده قانونی آنها و وصی برای اداره اموال پذیرفته می‌شود. از طلبکاران و موصلی‌له درخواست تحریر قبول نمی‌گردد. آنها می‌توانند تقاضای مهر و موم ترکه را نمایند. زیرا ضمن درخواست مهر و موم برداشتن آن وصف اجمالی و صورت ریز ترکه برداشته می‌شود و آنان را بی‌نیاز از تحریر ترکه می‌کند. تحریر ترکه نیز مهر و موم آن را بیهوده می‌سازد. هم از این جهت است که در قانون آمده است که (بعد از تحریر ترکه، درخواست مهر و موم پذیرفته نمی‌شود، اگر در اثناء تحریر ترکه درخواست مهر و موم بشود فقط آن مقداری که تحریر نشده است، مهر و موم می‌گردد (ماده ۱۹۲ قانون امور حسبی) امین غایب و قیم محجور باید ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ سمتشان در صورتی که تحریر ترکه به عمل نیامده باشد درخواست تحریر ترکه بنمایند زیرا به این وسیله حق غائب و محجور حفظ می‌شود و اشکالاتی که در صورت عدم تحریر ترکه ممکن است با طلبکاران حاصل شود پیش نمی‌آید.

در صورتی که سهم محجور از ترکه متوفی قبل از تعیین قیم معین نشده باشد، قیم باید به محض انتصاب خود درخواست تحریر ترکه نماید، هم چنین است در صورتی که پس از تعیین قیم سهمی از ترکه متوفی به محجور برسد.

دوم: کنترل درخواست تحریر ترکه توسط شورا :

طرح درخواست در قالب نمونه چاپی زیر و یا غیر آن صورت می‌پذیرد، توضیحات ذیل بند ۲ بخش اول این مجموعه نسبت به چنین درخواستی نیز مجری خواهد بود.

برگ دادخواست به شورای حل اختلاف

محل اقامت شهر - خیابان - کوچه - شماره - پلاک	شغل	نام پدر	نام خانوادگی	نام	مشخصات طرفین
					خواهان / خواهانها
					خوانده/خواندگان
					وکیل یا نماینده قانونی
تحریر ترکه مرحوم					تعیین خواسته و بهای آن
تصویر مصدق: گواهی فوت صادره از ثبت احوال - شناسنامه متقاضی - گواهی انحصار وراثت در صورتی که اخذ شده باشد) سایر مدارک (هر کدام به تعداد خوانده یا خواندگان به اضافه یک برگ)					دلایل و منضمات دادخواست
<p>رئیس محترم شورای حل اختلاف (نام شورای حل اختلافی که آخرین اقامتگاه متوفی در آن حوزه است درج شود)</p> <p>احتراماً اینجانب خواهان یاد شده (وارث / نماینده قانونی وارث/ وصی و ...) مرحوم که در تاریخ در اقامتگاه قانونی خود بدرود حیات نموده می باشم، نظر به اینکه اموالی از نامبرده به جای مانده به علاوه مقادیری بدهی و مطالبات دارد لذا برای تعیین میزان ترکه و دیون متوفی با تقدیم مدارک اشاره شده مستنداً به مواد ۲۰۶ و ۲۰۷ قانون امور حسبی تقاضای رسیدگی به صدور قرار تحریر ترکه و اجرای آنرا دارم.</p> <p>نام و امضاء یا اثر انگشت متقاضی</p>					

شماره و تاریخ ثبت دادخواست :	شعبه	شورای حل اختلاف	رسیدگی فرمائید
شماره	نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده :		
تاریخ	تاریخ / /	امضاء	

سوم: اتخاذ تصمیم شورا نسبت به درخواست تحریر ترکه

شورا با بررسی درخواست مطروحه، چنانچه وفق مقررات تنظیم شده و متقاضی ذینفع باشد به شرح زیر مبادرت به صدور قرار می‌نماید.

قرار تحریر ترکه

در خصوص درخواست به طرفیت
به خواسته تحریر ترکه مرحوم متوفی به تاریخ در
اقامتگاه دائمی خود واقع در..... ، شورا با عنایت به
گواهی فوت شماره صادره از اداره ثبت احوال محل و سایر مدارک
ضمیمه مستنداً به مواد ۲۰۶ و ۲۰۷ قانون امور حسبی^(۷) قرار تحریر ترکه نامبرده را
صادر و اعلام و در اجرای ماده ۲۱۰ همان قانون مقرر می‌دارد دبیرخانه شورا وقتی را
که کمتر از یک ماه و بیش از سه ماه از تاریخ انتشار آگهی نباشد معین کرده و با
هزینه متقاضی در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار آگهی نماید که ورثه یا نماینده
قانونی آنها، بستانکاران و مدیونین به متوفی و کسان دیگری که حقی بر ترکه متوفی
دارند در ساعت و روز معین در شورا برای تحریر ترکه حاضر شوند، به علاوه برای
هر یک از ورثه یا نماینده قانونی آنها و وصی و موصی‌له اگر معین و در حوزه شورا
مقیم باشند برای حضور در وقت مقرر دعوت‌نامه فرستاده و به متقاضی ابلاغ شود
وسيله اجرای قرار فراهم نماید. قرار صادره با رعایت ماده ۱۸ آیین‌نامه اجرایی ماده
۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدیدنظر در دادگاه
عمومی محل است. اضافه می‌نماید قابل تجدیدنظر بودن رأی صادره موجب تعویق
اجرای قرار نمی‌باشد.

نام و امضاء اعضای شورای حل اختلاف.....

نام و امضای مشاور.....

چهارم: اقدامات پس از صدور قرار تحریر ترکه

دبیرخانه شورا وقت اجرای قرار تعیین نموده و به شرح زیر متن آگهی را جهت درج در روزنامه کثیرالانتشار تنظیم می‌نماید:

آگهی وقت اجرای قرار تحریر ترکه

بدینوسیله اعلام می‌نماید به موجب درخواست به طرفیت
قرار تحریر ترکه مرحوم طی شماره
در شورای حل اختلاف..... صادر و وقت اجرای قرار ساعت.....
مورخه..... (تاریخ باید به نحوی تنظیم شود که کمتر از یک ماه و بیش
از سه ماه از زمان نشر آگهی نباشد) تعیین گردیده است لذا از ورثه یا نماینده قانونی
آنها، بستانکاران و مدیونین به متوفی و کسان دیگری که حقی بر ترکه متوفی دارند
دعوت می‌شود در موعد مذکور در محل این شورا واقع در شهرستان.....
با آدرس.....
حاضر شوند. عدم حضور مدعویین مانع اجرای قرار نخواهد بود.

مسئول دبیرخانه شورای حل اختلاف

آگهی مذکور به هزینه متقاضی چاپ می‌شود، به این منظور هزینه نشر آگهی به
موجب چک بانکی توسط متقاضی در وجه روابط عمومی وزارت دادگستری تهیه و
تحویل دبیرخانه شورا می‌گردد. دبیر شورا طی شرحی دو نسخه از آگهی مذکور را به
انضمام چک یاد شده به روابط عمومی وزارت دادگستری ارسال و درخواست
می‌نماید یک نوبت در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار چاپ و نتیجه را در پاسخ
ارسال نمایند.

به علاوه دبیرخانه وظیفه دارد دعوت‌نامه برای ورثه، نماینده قانونی آنها و وصی و موصی‌له اگر معین و در حوزه شورا مقیم باشند جهت حضور در وقت اجرای قرار در محل شورا صادر و ارسال نماید.

سپس پرونده در وقت مقرر به انضمام آگهی مذکور به شورا داده می‌شود، چنانچه نسخه آگهی مورد نظر واصل نشده مراتب عدم وصول توسط مسئول دبیرخانه گواهی و پرونده تسلیم شورا خواهد شد.

پنجم: اجرای قرار تحریر ترکه

در وقت مقرر پرونده از دبیرخانه تحویل شورا می‌شود، چنانچه آگهی ضمیمه نباشد به دبیرخانه عودت خواهد شد تا مجدداً نسبت به تعیین وقت دیگر و اقدام مقتضی به شرح مذکور عمل شود. چنانچه آگهی واصل شده و رعایت فاصله زمانی مورد اشاره از زمان نشر آگهی تا روز اجرای قرار (یک تا سه ماه) گردیده باشد، اجرای تحریر ترکه به یکی از اعضای شورا تفویض می‌شود تا به محل مورد نظر عزیمت نموده و اقدام مقتضی وفق قرار صادره به عمل آورد.

تحریر ترکه بر اساس صورتی مشتمل بر موارد ذیل تنظیم می‌شود:

توصیف اموال منقول با تعیین بهای آنها

تعیین اوصاف و وزن و عیار نقره و طلا

مبلغ و نوع نقدینه

بها و نوع برگ‌های بهادار.

اسناد با ذکر خصوصیات آنها

نام رقبات غیر منقول

در ضمن مطالبات و بدهی‌های متوفی که به موجب احکام نهایی و اسناد رسمی

یا دفاتر و برگ‌های مربوط به متوفی یا اقرار مدیونین و ورثه مسلم است نیز در صورت ترکه نوشته می‌شود.

آنچه از دیون مورد تردید یا تکذیب ورثه و یا مطالباتی که مدیونین معترف به آن نیستند، در صورت تحریر ترکه ذکر نمی‌شود. تکلیف این گونه دیون و مطالبات را دادگاه صالح معین می‌کند.

در موقع تحریر ترکه صورت مجلسی شامل موارد زیر تهیه می‌شود:

نام و سمت متصدی تحریر ترکه

نام و مشخصات کسانی که احضار شده و کسانی که حاضر شده‌اند.

محللی که تحریر ترکه در آنجا صورت می‌گیرد.

اظهارات اشخاص راجع به دارایی و بدهی و ترکه متوفی

نام و مشخصات کسی که اسناد و اموال به او داده می‌شود.

صورت ترکه و صورت مجلس تحریر ترکه پس از ثبت در دبیرخانه شورا

بایگانی می‌شود و افراد ذینفع می‌توانند از آن رونوشت بگیرند.

در مورد دفاتر بازرگانی، دفاتر جزء ترکه قلمداد می‌شود و در زمان تحریر ترکه،

جاهای سفید با دو خط متقاطع پر می‌شود.

چنانچه دفاتر مطابق قانون پلمپ نشده باشد متصدی تحریر ترکه صفحات دفتر

را امضا می‌نماید. این امر برای آن است که پس از فوت شخص در دفاتر چیزی

الحاق نشود.

همچنین هرگاه متوفی دارای مهر شخصی یا مهر تجارتخانه باشد که به وسیله آن

اسنادی را مهر می‌نموده آن مهر باید در جعبه گذارده شده و در آن بسته و مهر و موم

شود و در محلی محفوظ نگهداری شود زیرا آزاد بودن آن در دست اشخاص همان

زیانی را دارد که اگر دفاتر تجاری بسته نشود.

در مدت تحریر ترکه جهت جلوگیری از هرگونه بی‌نظمی در امور ترکه، عملیات

اجرایی راجع به بدهی متوفی معلق می‌ماند و مرور زمان نسبت به مطالبات متوفی

جاری نمی‌گردد. همچنین دعاوی راجع به ترکه یا بدهی متوفی توقیف می‌شود. در مدتی که ترکه تحریر می‌شود تصرف در ترکه ممنوع است، مگر تصرفاتی که برای اداره و حفظ ترکه لازم است.

هزینه لازم برای اداره تحریر ترکه از وجه نقد متوفی پرداخت می‌شود و چنانچه وجه نقد نداشته باشد و به نظر شورا بعضی از اموال او به مصلحت است که به فروش برسد، به فروش رسیده و از ثمن آن هزینه‌های ضروری بالا پرداخت می‌گردد. با تنظیم صورتجلسه تحریر ترکه مراتب به شورا منعکس می‌شود، اعضای شورا در صورتی که آن را تکمیل تشخیص دهند ذیل آن را امضاء نموده و مراتب به تایید مشاور شورا می‌رسد و الا موارد نقص را به عضو مجری قرار تذکر تا رفع آن به عمل آید در صورت خاتمه تحریر ترکه، چنانچه ورثه و اقامتگاه آنها مشخص باشد، خاتمه تحریر ترکه به آنها اطلاع داده خواهد شد. در غیر این صورت اطلاع مزبور به وسیله آگهی در روزنامه به عمل خواهد آمد.

صورت‌مجلس تحریر ترکه پس از ثبت در دبیرخانه شورا بایگانی می‌شود و افراد ذینفع می‌توانند از آن رونوشت بگیرند.

پی نوشت‌ها

۱ - کسی که وصیت تملیکی به نفع او شده است موصی‌له نامیده می‌شود، همچنین دیگر عناوین مرتبط عبارتند از موصی: وصیت کننده، موصی‌به: مورد وصیت، وصی: کسی که به موجب وصیت عهدی ولی بر مورد ثلث یا بر صغیر قرار داده می‌شود. (ماده ۸۲۶ قانون مدنی)

۲ - ماده ۱۸ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه مصوب رئیس قوه قضاییه.

رأی شورا ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ به طرفین قابل تجدیدنظرخواهی در دادگاه عمومی حوزه مربوط است مشروط بر اینکه اکثریت اعضای شورا با رسیدگی به اعتراض و تجدیدنظرخواهی موافق بوده و لزوم تجدیدنظرخواهی را درخواست نمایند، در صورت تجدید نظر رأی دادگاه قطعی است.

۳ - مواد ۱۷۴ و ۱۷۵ قانون امور حسبی:

ماده ۱۷۴ - رئیس دادگاه در مواردی که باید اقدام به مهر و موم شود فوراً باید خود یا به وسیله کارمند علی‌البدل، اقدام به مهر و موم نماید و اگر علتی موجب تأخیر این اقدام گردد علت مذکور را در صورت مجلس می‌نویسد.

ماده ۱۷۵ - وقت مهر و موم را دادگاه به اشخاصی که ذینفع بدانند اطلاع می‌دهد ولی نباید این امر موجب تأخیر مهر و موم شود.

۴ - ماده ۳۵ قانون امور حسبی: شکایت پژوهشی (تجدیدنظرخواهی) موجب تعویق اجراء تصمیم مورد شکایت نمی‌شود مگر اینکه دادگاهی که رسیدگی پژوهشی می‌کند (دادگاه عمومی محل) قرار تأخیر اجرای آن را بدهد.

۵ - اشخاص ذیل محجور و از تصرف در اموال و حقوق مالی خود ممنوع هستند:

۱- صغار، ۲- اشخاص غیر رشید، ۳- مجانین

۶ - مواد ۱۹۴ و ۱۹۶ و ۲۰۰ قانون امور حسبی:

ماده ۱۹۴ - کسانی که حق درخواست مهر و موم ترکه را دارند می‌توانند رفع مهر و موم را هم درخواست نمایند.

ماده ۱۹۶ - دادگاه بخشی که مهر و موم را بر می‌دارد روز و ساعت برداشتن مهر و موم را معین و به عموم وراث و وصی و موصی‌له که معروف و محل اقامت آنها در حوزه آن دادگاه بخش باشد ابلاغ می‌نماید.

ماده ۲۰۰ - دادرس دادگاه بخش می‌تواند برداشتن مهر و موم را خود انجام دهد یا به کارمند علی‌البدل رجوع نماید.

۷ - مواد ۲۰۶ و ۲۰۷ قانون امور حسبی

ماده ۲۰۶ - مقصود از تحریر ترکه تعیین مقدار ترکه و دیون متوفی است.

ماده ۲۰۷ - درخواست تحریر ترکه از ورثه یا نماینده قانونی آنها و وصی برای اداره اموال پذیرفته می‌شود.